

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande SOU 2017:85 - Rekrytering av framtidens domare

---

Allmänt

Tingsrätten kan rent allmänt anföra att innehållet i betänkandet är uppseendeväckande magert. Det mesta som sägs, och föreslås, är redan sagt respektive redan genomfört.

I den del man hade vissa förhoppningar om att utredningen skulle kunna presentera några konkreta förslag är betänkandet tyst. Vad som avses är konkreta verktyg för att kunna locka och attrahera dugliga jurister att söka sig till domaryket, inte bara som notarier direkt efter avslutad universitetsutbildning, utan även senare i karriären.

I det avseendet är betänkandet också renons på demografiska aspekter. Hur ”marknadsför” man, rent konkret, en rådmanstjänst i Stockholm, Kristianstad eller Haparanda? Det hade varit intressant att få några svar på och förslag om. Många idéer rörande detta finns också i omlopp. Men det har utredningen inte till någon del fångat upp. Det måste anses vara en fundamental brist i utredningen. Uppdraget har helt enkelt inte fullgjorts.

Tingsrätten avger i övrigt följande synpunkter på betänkandet.

DATUM
2018-03-06DIARIENR
2017-105

Längden på den nya domarmeriteringen

Tingsrätten anser, angående den nya möjligheten till domarmeritering, att meriteringens längd och omfattning bör övervägas mer noggrant. Den föreslagna minimilängden om sex månader i över- respektive underrätt synes inte underbyggd annat än att det är behövt ”för att en gedigen domarutbildning ska kunna genomföras” (s. 196).

Det torde vara allmänt känt att det finns tillgänglig forskning angående hur lång tid det tar att ”lära sig ett nytt jobb” och även om tingsrätten är väl medveten om att några generella ståndpunkter inte kan framställas eftersom de som söker domarmeriteringen kommer att komma från vitt skilda bakgrunder så vill tingsrätten ändå framhålla önskvärdheten av ytterligare överväganden i denna del. Risken med en reglering med minst sex månader är att den kommer att leda till att samtliga meriteringar blir sex + sex månader eftersom viljan att från domstolens sida förlänga någons tjänstgöring sannolikt inte kommer att finnas med hänsyn till rädsla för att det uppfattas som att personen blir märkt som underkvalificerad. Istället borde övervägas en reglering med ett absolut minimum om en viss tid, möjligen sex månader, i vardera instans, men ett egentligt minimum, sannolikt längre än sex månader, som får underskridas ”om den sökandes meriter medger att det är sannolikt att denne genom en kortare tjänstgöring kan fullgott tillgodogöra sig domaryrket” eller något liknande. Denna tid bör ha förankring i forskning om den tid det tar för en person att lära sig ett nytt arbete.

Rekrytering till domstolar som tidigare haft svårigheter att rekrytera

Angående de domstolar som tidigare haft svårigheter att rekrytera anges att varje domstol har ett eget ansvar för att på lämpligt sätt verka för att kvalificerade jurister söker domartjänst där (s. 176). Tingsrätten instämmer utan reservation i det. Vidare sägs att domstolarna ”bör överväga om de kan bidra till att göra det lättare för potentiella sökande att flytta till orten och

DATUM
2018-03-06DIARIENR
2017-105

etablera sig där”. Det har företrädare för mindre landsortsdomstolar ”övervägt” otaliga gånger. Den uppmaningen behövs nog inte. Det är i nästa led den avgörande frågan aktualiseras. *Hur* ska den enskilda domstolen kunna utöva sitt egna ansvar? Vad får man locka med? Vad får man inte locka med? Förhoppningen var att utredningen skulle kunna lägga några verktyg i domstolarnas tomma verktygslådor, så att man möjliggjorde för domstolarna att effektivt kunna utöva sitt ansvar. Inte minst berörs frågan hur en enskild domstol får använda sina tilldelade budgetmedel. Det framgår tyvärr inte av betänkandet att utredningen har övervägt frågan om hur dessa domstolar ska ges möjlighet och tilldelas medel (i form av pengar och annat) för att kunna erbjuda vissa förmåner eller andra konkreta åtgärder för att öka deras attraktivitet. Det är svårt att se det på något annat sätt än att utredningen helt enkelt inte har fullgjort sitt uppdrag i denna del. Det uttalas nämligen i direktiven att utredningens översyn ska avse rekryteringen av ordinarie domare i syfte att säkerställa att *alla* domstolar i *hela* landet även i framtiden kan rekrytera skickliga jurister och att utredningen därför ska ”ta ställning till vilka åtgärder [i övrigt] som bör vidtas för att främja rekryteringen av domare till alla domstolar i hela landet”. I betänkandet lämnas inte förslag på några sådana åtgärder. De förslag till verktyg som uppdragsgivaren i direktiven efterlyst lyser alltså helt med sin frånvaro. Det måste sägas vara en allvarlig brist, eftersom frågan är en av uppdragets absoluta huvudfrågor. Betänkandets konstaterande *att* det är viktigt med en ”aktiv” rekryteringsverksamhet är inte särskilt hjälpsamt (och det har det för övrigt rått bred enighet om i flera årtionden). Det utredningen var satt att tillhandahålla var ju förslag på *hur* man åstadkommer detta. Och – som sagt – det ges det inga besked om.

En tydligare reglering av domarmakten

Utredningen bedömer det som viktigt att det av lag framgår att domarmakt utövas även av icke ordinarie domare (s. 261 f.) och föreslår i anslutning till det ändringar i 1 kap. 2 § och 2 kap. 3 § rättegångsbalken. Tingsrätten bedömer det som att behovet av att i lag reglera detta inte torde vara särskilt

DATUM
2018-03-06DIARIENR
2017-105

stort. Men om det nu ändå ska lagregleras vore det en fördel om man i lagtexten kunde undvika att tala om ”vikariats- eller förstärkningsändamål” och ”domare under utbildning”. Det senare kan ju framstå som att vissa kan bli dömda av något slag av ”prao-elever”. Det gagnar inte intresset av att värna förtroendet för domstolarna. Att det också kan finnas domare för ”vikariats- eller förstärkningsändamål” är helt överflödigt att ange särskilt. Ändamålet med att det över huvud taget finns domare är så uppenbart att det inte kan anses nödvändigt att i lagtext orda om det. Att utifrån det tala om vissa ändamål är inte nödvändigt och kan inte heller anses vara önskvärt. Andra stycket av de båda nämnda bestämmelserna kan med fördel i stället ha lydelsen ”*I en tingsrätt/hovrätt får det finnas även andra domare*”. En sådana generell och ospecificerad lydelse innebär också att framtida ändringar i domstolsorganisationen och av dommarkarriären kan rymmas inom den lydelsen.

Övrigt

Tingsrätten instämmer i bedömningen att en större möjlighet till flexibilitet vad gäller byte av anställning mellan domstolar vore till gagn för de yrkesverksamma domarna (t.ex. s. 205), även om det vore önskvärt att förslaget också omfattade fiskaler, och att ytterligare assessorer bör anställas (s. 226) även om antalet (50 ytterligare) inte motiveras närmare.

Tingsrätten instämmer också i att det är önskvärt att fiskaler i större omfattning dömer tillsammans med ordinarie domare (s. 230) men efterfrågar en bedömning av om domstolarnas resurser är tillräckliga för en ökning av sådana fall, eller om ytterligare resurser skulle behövas för att tillgodose att fiskaler verkligen dömde tillsammans med ordinarie domare i fler fall.

Vidare instämmer tingsrätten i att det är viktigt att fiskalsutbildning bör genomföras vid en och samma underrätt, men ser inte att detta omsätts i någon instruktion till hovrätterna eller dylikt och det är svårt att säkerställa att

DATUM
2018-03-06

DIARIENR
2017-105

utredningens mål i denna del verkställs.

På samma sätt instämmer tingsrätten i att det är önskvärt att en domstolsutbildad jurist bör kunna skaffa sig ytterligare meriter genom att arbeta i domstol utanför storstadsområdena (t.ex. s. 25), men vill poängtera att också detta, som även tidigare utredningar ansett, på något sätt bör markeras mot domarnämnden genom en instruktion eller dylikt om att tjänstgöring i domstol, bl.a. som tf. assessor, bör ges ett högre meritvärde.

Mikael Mellqvist, lagman

I ärendet har lagmannen beslutat efter beredning och föredragning av tingsfiskalen Staffan Uhlmann.